

РЕШЕНИЕ

№ 19067

гр. София, 04.06.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 64 състав, в
публично заседание на 15.04.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Калинка Илиева

при участието на секретаря Спасина Иванова и при участието на прокурора Вихра Попхристова, като разгледа дело номер **8570** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и следващите от АПК, във връзка с чл.1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди (ЗОДОВ).

Образувано е по искова молба, предявена от С. Н. Н., с която е предявен осъдителен иск против Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за обезщетение на причинени неимуществени вреди в размер на 45 000 лева, както и законна лихва от 21.5.2024 г. до окончателното плащане на главницата. Твърди, че вредите се изразяват в негативни изживявания в резултат на нечовешки условия на живот докато е търпял наказание „лишаване от свобода“ в С. централен затвор в периода от 26.8.2015 г. до 21.05.2024 г.

Ищецът твърди, че в спалните помещения, в които е бил настанен, не е имало пряк достъп до дневна светлина, в резултат на което очите му се повредили; зрението отслабнало. Всички помещения, в които бил настанен, били идентични; в тях се е наложило да се включва изкуствено осветление.

В резултат на тези обстоятелства изпитал дискомфорт, депресия, главоболие, болки в очите, психическо натоварване, липса на сън и апетит, чувство на страх и незащитеност, малоценност. Започнал да носи очила с диоптър.

Ответникът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ оспорва така предявения иск, като неоснователен и недоказан. Счита, че в исковата молба липсват доказателства за обстоятелствата, на които се основава иска. Твърди, че ищецът не е посочил какви обстоятелства ще доказва и въз основа на какви доказателства, които ще установят незаконосъобразни актове, действия или бездействия на органи на държавата или длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, с което да ангажира отговорността по реда на чл.284, ал.1 от ЗИНЗ на

специализираните органи по изпълнение на наказанията, каквито се явяват служители на ГДИН. Излага се доводи, че ищецът не е класифицирал вредите, в какъв обем и интензитет, от кое конкретно действие / бездействие са пряк резултат. Не са представени доказателства за претърпени неимуществени вреди, които да са пряк резултат само и единствено от твърдените незаконосъобразни действия / бездействия или актове. Възражава срещу така изброените неразположения, доколкото някои от тях се отнасят към болестни състояния, диагностициращи се с медицински документи, за които С. Н. не твърди, че притежава и не прилага такива. Твърди, че липсват кумулативно предвидените в разпоредбата на чл.1, ал.1 от ЗОДОВ материално-правни предпоставки за ангажиране отговорността на държавата. Не се установява наличие на неизпълнение на вменено от закона задължение от страна на ответника, което да ангажира отговорността, съгласно разпоредбата на чл.1 от ЗОДОВ. Ответникът твърди, че не са предоставени доказателства за претърпени неимуществени вреди, които да са пряк резултат само и единствено от претендираните незаконосъобразни действия и бездействия на ответника. Претендира юрисконсултско възнаграждение. Прави възражение за прекомерност на претендирания адвокатски хонорар.

Софийска градска прокуратура, чрез своя представител, дава заключение за неоснователност на исквете. Не се установява наличие на бездействие на затворническата администрация, както и пряка причинна връзка.

Административен съд София-град, след като обсъди релевираните с исквата молба твърдения, доводите на страните в съдебно заседание, прецени събраните по делото доказателства по реда на чл. 235 ГПК, вр. чл. 144 АПК, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Видно от писмо с рег. № 14659 от 06.12.2024г. се установява, че ищецът С. Н. Н. в исковия период е преместен за доизтърпяване на наложеното наказание от затвора [населено място] първоначално в ЗОЗТ „К.“ на 28.08.2015г. От 08.10.2015г. е преведен в затвора [населено място] и настанен в 12-та група, където е пребивавал в 8-мо спално помещение. В това спално помещение, в различни периоди от време, но не заедно, са били настанявани още лишавани от свобода П. Я. Я. и С. В. Т.. На 06.02.2024г. С. Н. е разпределен на територията на 2-ра група на затвора [населено място], където е пребивавал до освобождаването си. Настанен е в 6-то спално помещение, заедно с лишения от свобода Е. П. П..

Спално помещение № 8 в 12-та група е с големина 14,25 кв. м. Състои се от две преходни помещения, всяко с по две легла. Има санитарен възел и отваряем прозорец, осигуряващ пряка слънчева светлина. Осветлението е разположено централно на тавана във всяко едно от двете преходни помещения. По време на престоя на С. Н. в 12-та група са настанявани само по двама лишени от свобода в цялото помещение.

Спално помещение № 6 във 2-ра група е с големина 14,82 кв. м. Състои се от две преходни помещения. Разположени са три легла, има санитарен възел и отваряем прозорец, осигуряващ пряка слънчева светлина. Осветлението е разположено централно на тавана във всяко едно от двете преходни помещения. По време на престоя на С. Н. в 2-ра група са настанявани само по двама лишени от свобода в цялото помещение.

Посочено е, че съгласно нормативните разпоредби, за основните дейности в затвора, началникът на затвора утвърждава график за разпределение на времето на лишения от свобода (чл.276 от ППЗИНЗС). Няма нормативно предписание за какъв срок от време е валиден посоченият график, като същият се променя и утвърждава от началника на затвора при наличие на основания за това. По отношение на гасенето на електрозахранването в спалните помещения, нормативните разпоредби предвиждат, че лишения от свобода могат да гледат телевизия до 22:00 часа, когато се преустановява електрозахранването – чл.83, ал.2 от ППЗИНЗС.

Приложени са медицинска справка, с приложени документи, изготвени от МЦ при затвора [населено място].

За доказване на претендираните вреди, освен описаните по-горе писмени доказателства, съдът е допуснал до разпит свидетели.

В показанията си свидетелят Ю. Л. З. сочи, че познава С. от 2016 година, където са били настанени заедно в една група, като през 2016 г. бил 7-8 месеца в 12-та група. Били са заедно в 15-та килия около 2-3 месеца. Килията се състои от 2 помещения. Първото помещение през 2016 година имало 3 вишки, отсреща 2 вишки и прозорец горе. Има свод за врата, но няма врата, а само свод и влизаш във второто помещение. Във второто помещение от едната страна е имало 2 вишки, мивка, стена с врата, където се влизало вътре, има прозорец. То е тоалетна с баня. Вътре има прозорец, а отвън прозорец няма. В помещението, където се спи, няма прозорец. Прозорецът е вътре в тоалетната. В помещението няма прозорец. Във вътрешното помещение, където е бил настанен Н., е трябвало да свети лампата, за да може да се чете и да се пише. Нямало е пряк достъп до слънчева светлина. Прозорецът се намирал в тоалетната. Н. бил настанен във вътрешната част, при тоалетната. Бил е свидетел на оплаквания от Н. от липсата на дневна светлина. Искал е да бъде преместен в друга килия, която да има пряк достъп до дневна светлина. Оплаквал се е от липса на сън и че го болят очите и главата. Казвал е, че му се гади и че не може да спи. Бил изнервен и ходил да го местят в друга килия, като след време го преместили в 8-ма килия. Пак във вътрешното помещение. В същата група, но в 8-ма килия. Той постоянно четял и пишел нещо.

В показанията си свидетелят И. Ц. И. е посочил, че с ищеца са били в един отряд от 2017 година до освобождаването му. Посочва, че преди време били малки прозорците, след време сменили дограмата. Във вътрешното помещение не влиза достатъчно светлина, в което се намирал Н. и затова е ползвал допълнителна лампа. Не е влизала достатъчно светлина, защото е имало до тоалетната една стена, която е покривала прозореца на тоалетната. На въпроса, свързан с режима на достъп до помещенията на другите килии, в каква част на денонощието килиите са отворени и затворени и има ли достъп до всички други помещения, свидетелят е казал, че от сутринта от 6.30 часа на първа проверка до 20.00 часа малко преди вечерната проверка, всеки един лишен от свобода, който е настанен в 12-та група, има достъп до всяко едно спално помещение в групата. Помещенията, като се изключи кухнята, са 20 или 19. Килиите са 21. Има кухненско помещение. Бил е свидетел на оплаквания на ищеца пред администрацията във връзка с това, че липсва дневна светлина. Когато влизал в неговото спално помещение по всяко едно време от сутринта до вечерта винаги го намирал на масата да пише административни дела; завеждал и наказателни, не само за него, но и на други лишени от свобода.

В показанията си свидетелят Н. Й. Н. - инспектор „Социална дейност и възпитателна работа“ към Затвора - [населено място] сочи, че С. Н. е бил в неговата група, в помещение № 8. Всички спални помещения изглеждат по един и същи начин. Една и съща квадратура, едно и също осветление, един и същи санитарен възел и нищо по-различно от останалите. Прозорчето е такова, какво е проектирано от преди 120 години приблизително. Не може да каже дали може да се чете и пише и дали има достъп до дневна светлина. Ищецът бил настанен в 8-ма килия във вътрешното помещение. Там няма прозорец, който е да е непосредствено в килията. Прозореца е в санитарния възел. От момента на освобождаването на ищеца в 8-мо помещение няма ремонт. Конструкцията на прозорците не може да се промени архитектурно. Ищецът бил председател на груповия съвет на групата и председател на съвета на колектива на Затвора в [населено място]. Бил избран от 12-та група на лишените от свобода и на лишените от свобода в Затвора - [населено място]. Длъжността председател на груповия съвет е да представлява затворниците пред

администрацията на Затвора – С.. Ищецът е писал протоколи, планове, предложения във връзка с организационни дейности. Издавал вестник като зам.-председател на затворническото сдружение. Посочил е още, че всички спални помещения са, както следва: едната част е срещу входната врата, другата е вляво. С. Н. е бил настанен в това помещение, което е вляво. Там е преградено и е санитарния възел и банята. Няма пряк прозорец към околната среда. От настаняването му в 12-та група до момента на преместването му от 12-та е бил само в това помещение. 8 години само в това спално помещение. Не е заявявал претенции да бъде преместван в друго спално помещение. При така установената фактическа обстановка, , Административен съд София град, I отделение, 64 състав, е достигнал до следните правни изводи:

Съгласно чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3.

Държавата дължи обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице. Тъй като имуществената отговорност по ЗИНЗС е обективна, безвиновна, вината не е елемент от фактическия състав на отговорността.

Фактическият състав на предявените иски с правно основание чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС в разглеждания случай (с оглед фактическите твърдения на ищеца) включва в кумулативна даденост:

1. наличие на нарушение на чл. 3 ЗИНЗС;
2. наличие на причинени на ищеца неимуществени вреди, състоящи се в психически, физически и здравословен тормоз, стрес от зарази и неблагоприятни последици за здравето, чувство на унижение и психическа репресия, страх за живота и здравето му;
3. причинна връзка между нарушението на чл. 3 ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат;
4. размера на причинените вреди.

В тежест на ищеца е /по аргумент от чл. 154, ал.1 ГПК, вр. чл.144 АПК/ да проведе главно и пълно доказване на осъществено нарушение на чл. 3 от страна на органите по чл.284, ал.1 ЗИНЗС. Доказването на настъпването на неимуществени вреди, за които нормата на чл.284, ал.5 ЗИНЗС е въвела оборима презумпция, не подлежи на главно доказване от ищеца, а на оборване от ответника по пътя на обратното доказване, което също следва да бъде пълно. Тази оборима презумпция според настоящия съдебен състав се простира и върху третия елемент на фактическия състав на деликтната отговорност – причинна връзка между нарушението на чл.3 ЗИНЗС и настъпилия вредоносен резултат и това е така, доколкото нормата на чл.284, ал.5 ЗИНЗС изисква доказване единствено на нарушение на чл.3 ЗИНЗС, за да се приеме настъпването на неимуществени вреди от това нарушение – „в случаите по ал. 1 настъпването на имуществените вреди се предполага до доказване на противното“.

В съответствие с чл.3, ал.1 ЗИНЗС осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Ал.2 на същата норма предвижда, че за нарушение на ал.1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или поразяват чувство на страх, незащитеност или малоценност.

Поддържаните от ищеца правопораждащи отговорността на ответника юридически факти

попадат в хипотезата на чл. 3, ал.2 ЗИНЗС.

Въз основа на свидетелските показания, които съдът счита, че следва да се ценят доколкото са безпротиворечиви и съответстват на останалите събрани по делото доказателства следва да се приеме, че килията, в която се е намирал ищецът в исковия период, е имала оскъдна дневна светлина за всеки осъден/ задържан. От показанията на свидетелите безпротиворечиво се установява, че действително достъпът до дневна светлина е бил ограничен, , до степен на невъзможност за извършване на дейности, за които е необходимо използването на светлина.

Следователно е нарушено чл. 20, ал. 2 от ППЗИНЗС, предвиждащ че в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване.

Същевременно, настоящият състав намира, че е налице нарушение и по чл. 3 от ЗИНЗС. Несъмнено, недостатъчното осветление на килиите е създавало предпоставки за затрудняване на описаните в исковата молба дейности. Отделно следва да се има предвид допълнителните дейности, които ищецът е извършвал в затвора /така показанията на свидетеля И./, които изисквали допълнително по отношение на него необходимостта от светлина.

Законодателят приема, че поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода” уронва човешкото достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност. Ноторно известно е, че недостатъчното осветление кореспондира на понятието „нечовешко” и „унизително” отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Налице е причинна връзка между частичното бездействие и неимуществените вреди. Поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породии у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

В практиката на ВКС по приложението на чл.2 ЗОДОВ е възприето разбирането, че „ищецът по иск с правно основание чл. 2 ЗОДОВ може да претендира обезщетение за обичайните неимуществени вреди от незаконно наказателно преследване, без да ги описва подробно в исковата молба. Тогава не са нужни формални, външни доказателства за установяване на тези обичайки вреди, тъй като те настъпват винаги в резултат от наказателното производство. В този случай размерът на обезщетението следва да се определи според стандарта на живот, за да не се превърне в източник на неоснователно обогатяване за пострадалия. Когато ищецът претендира вреди над обичайните, които са обусловени от конкретни, специфични обстоятелства, той следва да ги посочи в исковата молба и безспорно да ги докаже. Съдът на свой ред трябва да се мотивира защо присъжда обезщетение над обичайния размер. В този смисъл е приложимата практика на ВКС, решение № 480 от 23.04.2013 г. по гр. д. № 85/2012 г. на IV Г. О. на ВКС и № 165 от 16.06.2015 г. по гр. д. № 288/2015 г. на Трето ГО на ВКС.

Размерът на дължимото обезщетение следва да бъде определен в съответствие с чл.52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне на паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който частично незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане на икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Следва да бъде съобразено и пилотното Решение на ЕСПЧ от 27.01.2015г., съгласно което паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията на справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл.41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ в пилотното решение, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице

да не бъде подлагано на нечовешко или унизително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унизително отношение по смисъла на чл.3 ЕКПЧОС, като най - важният фактор за оценка на претърпените вреди.

В разглеждания случай като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението по чл.3, ал.1 вр. ал.2 ЗИНЗС; периода на исковата претенция /времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство – в периода от 26.8.2015 г. до 21.05.2024 г.

Същевременно следва да се има предвид характерът и невисокият интензитет на породените негативни вътрешни изживявания, поради което и при прилагане на чл.284, ал.2 ЗИНЗС съдът приема, че искът следва да бъде уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 4500 лв., заедно със законната лихва от датата на исковата молба, от когато ответникът се счита за поканен – чл.84 ЗЗД.

В останалата част до общия предявен размер от 45000 лв. искът е неоснователен и недоказан и следва да бъде отхвърлен. Предвид частичната основателността на главния иск, основателна е акцесорната претенция за заплащане на обезщетение за забава единствено върху уважения размера на главницата за периода от датата на предявяване на исковата молба - 28.08.2024 г. до окончателното изплащане на дължимото.

По разноските. По делото ответникът е направил искане за присъждане на юрисконсултско възнаграждение. Съгласно чл.10, ал.4 ЗОДОВ съдът осъжда ищеца да заплати на ответника възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, съразмерно с отхвърлената част от иска, а в полза на юридическите лица се присъжда възнаграждение, ако те са били защитавани от юрисконсулт, чийто размер не може да надхвърля максималния размер за съответния вид дело, определен по реда на чл.37 от Закона за правната помощ.

По препращането от ЗОДОВ към ЗПП и Наредбата за заплащане на правната помощ, приложение следва да намери чл.24, изр.второ НЗПП, която предвижда по административни дела с материален интерес възнаграждението да е от 100 до 360 лв. Предвид обстоятелството, че ответникът активно е защитаван от юрисконсулт, който се явява в с.з., изготвя отговор на исковата молба, както и, полагащото се възнаграждение за ответника следва да се определи на 200 лв.

Така мотивиран съдът

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на С. Н. Н., ЕГН [ЕГН], обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4500 лева от поставянето му в нечовешки условия в Затвора С. –липса на достъп до външна светлина, недостатъчно изкуствено осветление, за периода от 26.8.2015 г. до 21.05.2024 г., както и законна лихва от 28.8.2024 г. до окончателното плащане на главницата като **ОТХВЪРЛЯ** иска за разликата до пълния предявен размер от 45 000 лева.

ОСЪЖДА С. Н. Н. да заплати на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” сумата

от 200 лв. разноси.

Решението може да бъде обжалвано пред 3-членен състав на Административен съд София-град с касационна жалба или протест в 14-дневен срок от съобщаването му.